

Παλαμήδης: ο από μηχανής θεός του Τρωικού πολέμου

"Τια τα παθήματα του Παλαμήδη δεν έχεις ακούσει; Γιατί γι' αυτόν όλοι συνέθεσαν ύμνους, ότι χάθηκε, επειδή φθονήθηκε από τον Οδυσσέα για τη σοφία του."

(Ξενοφώντος Απομνημονεύματα)

Ο Παλαμήδης ήταν γιος του Ναύπλιου και της Κλυμένης ή της Ησιόνης ή της Φιλύρας, αδελφός του Οίακα και του Ναυσιδέμοντα. Ξεχώριζε για τη σοφία του και την επινοητικότητά του. Θεωρείται επίσης εφευρέτης της ναυτιλίας, των φάρων των μέτρων και των σταθμών, των νομισμάτων, την αλφαβητική γραφή καθώς και της διαιρεσης του χρόνου σε ώρες, ημέρες και μήνες, αλλά και παιχνιδιών (επιτραπέζιων και στρατηγημάτων). ..

Το κάστρο του Παλαμηδίου στο Ναύπλιο πήρε το όνομά του.

Τα παιχνίδια αυτά ονομάζονται και του **Παλαμήδους ή αθύρματα ή πεσσοί ή πεττοί**. Υπήρξε ιατρός, αστρονόμος και άριστος εποποιός, αλλά όπως μας πληροφορεί το λεξικό **Σουνίδα** και η αρχαία παράδοση, τα έπη του εξαφανίστηκαν από τους απογόνους του **Αγαμέμνονος** δια βασκανίαν δηλ. **από ζηλοφθονία**. Επινόησε τις φρυκτωρίες, τον ἄβακα και τα νομίσματα και την υποδιαιρεση του χρόνου.

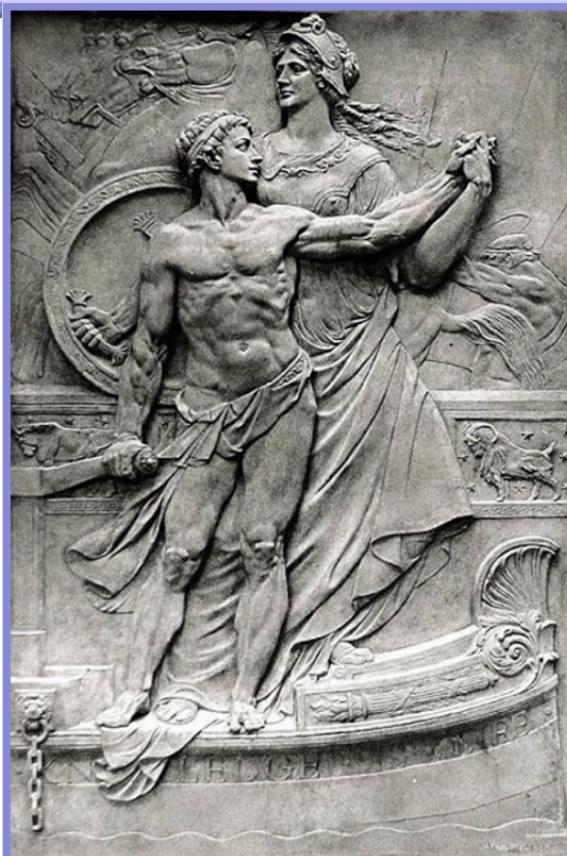
Οι **σοφιστές** τον θεωρούσαν υπόδειγμα τους και είχαν εκμεταλλευτεί όλα όσα διηγούνταν γι' αυτόν.

Παντού εμφανίζεται ως ένας από τους σοφότερους Ἕλληνες, γι' αυτό και υπάρχουν χαρακτηριστικές παροιμιώδεις εκφράσεις, όπως **"Παλαμήδους εξ εύρημα"**, **"Παλαμήδους σοφότερος"** και **"Παλαμήδους βούλευμα"**.

Οι εφευρέσεις του αυτές τον έχουν κατατάξει μεταξύ των **πρώτων ευρετών** όπως ονομάστηκαν μυθικά αλλά και ιστορικά πρόσωπα, θεοί και ήρωες, στους οποίους αποδόθηκαν διάφορες εφευρέσεις, όπως ο **Απόλλων, ο Ήφαιστος, ο Ερμής, η Εργάνη Αθηνά, ο Λίνος, ο Δαιδαλος, ο Προμηθεύς, ο Φορωνεύς** κ.ά.

'Όταν ο **Παλαμήδης** έφτασε στο στάδιο της εφηβείας, τον έστειλε ο πατέρας του στον **Κένταυρο Χείρωνα**, τον σοφό παιδαγωγό του Πηλίου, κοντά στον οποίο μαθήτευαν όλες οι γενιές των ηρώων, που το όνομα τους έμεινε **αθάνατο**. Το γεγονός ότι περιλαμβάνεται στον κατάλογο των διάσημων μαθητών του Χείρωνα, δείχνει ότι ο ήρωας είχε καταξιωθεί ως ισότιμος με τους πιο γνωστούς ήρωες της ελληνικής μυθολογίας.

Κοντά στον Χείρωνα ο Παλαμήδης διδάχθηκε την τέχνη του πολέμου μαζί με τον **Αχιλλέα**, τον **Νέστορα**, τον **Οδυσσέα** τον **Διομήδη**, τον **Αντίλοχο** τον **Αινεία**, τον **Πάτροκλο**, τον **Πρωτεσύλαο** κ.α. Διδάχθηκε την ιατρική, με συντροφιά τους γιους του **Ασκληπιού**, **Μαχάονα και Ποδαλείριο**. Εκτός από την χειρουργική διδάχθηκαν την χρήση των βοτάνων του βουνού, για να καταπραύνουν τους πόνους και να γιατρεύουν τις πληγές. Επίσης ο **Χείρων** τους δίδαξε ακόμη την αστρονομία, τη μουσική, τη μαντική και κυνηγετική τέχνη. Μιλούσαν με θαυμασμό γι' αυτόν και γρήγορα η φήμη του ως **«πεπαιδευμένου και λογίου σοφού»**, εφευρετικού νου και ετοιμοπόλεμου, πέρασε τα σύνορα της Ναυπλίας.

Στο έργο «**Ηρωϊκός**» ο **Φιλόστρατος** για τον Παλαμήδη λέει τα εξής:

*"Ήταν αυτοδίδακτος και, όταν πήγε στον **Χείρωνα**, ήταν ήδη σοφός και γνώριζε περισσότερα από εκείνον. Πριν από τον **Παλαμήδη** δεν υπήρχαν οι έννοιες εποχή, ούτε κύκλος του μήνα, στον χρόνο δεν είχε δοθεί η ονομασία του έτους, δεν υπήρχαν νομίσματα, ούτε μέτρα, ούτε σταθμά, ούτε αρίθμηση, αλλά και κανένας έρωτας για τη σοφία επειδή δεν υπήρχαν ακόμη τα γράμματα. ..."*

Για την ετυμολογία του ονόματος «**Παλαμήδης**» υπάρχουν διάφορες εκδοχές. Μερικοί υποστηρίζουν πως προέρχεται από το **Πάλη** (άμμος) + **μήδος** (επινόηση) = αυτός που επινοεί στην άμμο (γράφει δηλαδή πάνω στην άμμο). Άλλοι πάλι λένε πως προέρχεται από το ρήμα **παλαμάομαι** = σχεδιάζω επιδέξια, μηχανεύομαι κατά τρόπο αριστοτεχνικό, επιχειρώ με επιτηδειότητα, εξυφαίνω και εφευρίσκω, δηλαδή ο «**εφευρέτης, που μηχανεύεται σχέδια**». Μια άλλη πάλι εκδοχή μας λέει πως προέρχεται από **παλάμη + μήδομαι**, αυτός που με τα έργα της χειρός του προσφέρει **ευφυΐα, τέχνη, επινόημα**. Αυτός συνδυάζει την πρακτική (παλάμη) με την πνευματική (μήδης) σοφία. Τέλος μπορεί να προέρχεται από το ρήμα «**παλαίω**» παλεύω και το «**μήδομαι**» σκέφτομαι, συμβουλεύω, δηλαδή «**αυτός που σκέφτεται τη μάχη και δίνει συμβουλές γι' αυτήν**».

Ο Παλαμήδης συμμετείχε στον Τρωικό πόλεμο όμως ο **Όμηρος** δεν αναφέρει καθόλου τον Παλαμήδη στα δύο έπη του. Τον συναντούμε για πρώτη φορά στα **Κύπρια** (αναφέρονται σε περιστατικά και ήρωες πριν από την τρωική εκστρατεία και στα εννέα πρώτα χρόνια του τρωικού πολέμου), απ' όπου παρέλαβαν την ιστορία του και τη διαμόρφωσαν ποικιλοτρόπως οι τραγικοί **Αισχύλος** και **Ευριπίδης**, όπως φαίνεται από μερικά αποσπάσματα που έχουν σωθεί του **Ναυπλίου** και του **Υγίνου**.

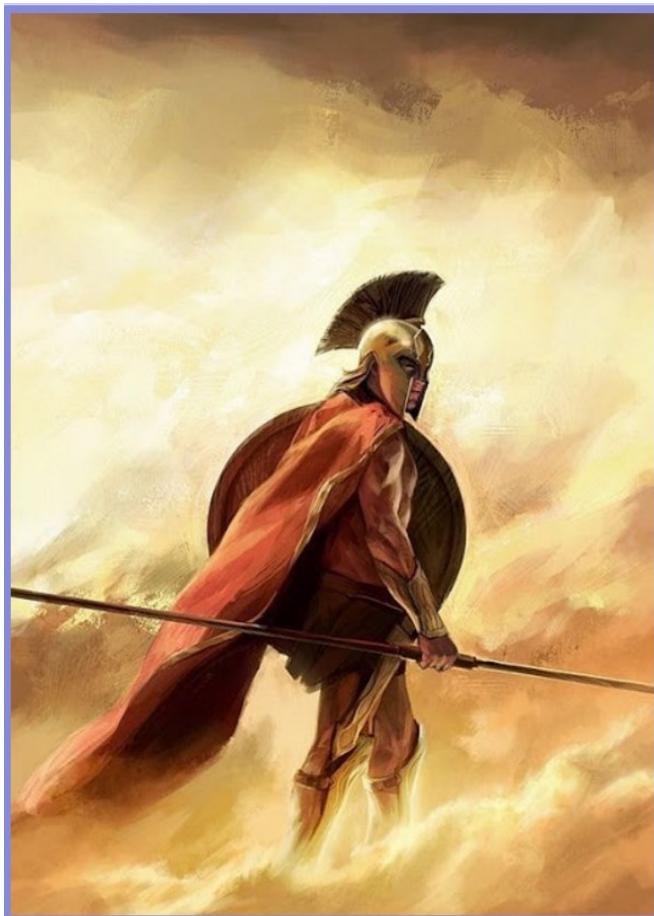
Ο **I.Κακριδής** εξηγεί την **σιωπή του Ομήρου** από το γεγονός ότι τα ομηρικά έπη αρχίζουν με τον τελευταίο χρόνο του πολέμου. Ο Όμηρος δεν ήθελε, προφανώς να **μειώσει την φήμη του Οδυσσέα**.

Ο **Ξενοφών** μαρτυρεί ότι ο Παλαμήδης τιμήθηκε, μαζί με άλλους ήρωες, από τους θεούς και στην **Απολογία Σωκράτους** ρητά λέγει ότι του είναι παρήγορη η συνάντηση με τον Παλαμήδη τον οποίον εξ υμνούν περισσότερο από τον **Οδυσσέα** που τον **θανάτωσαν άδικα**.

'Όταν τα πλοία με τα αχαϊκά στρατεύματα αναχωρούσαν για την Τροία, οι αρχηγοί της στήριξαν τις περισσότερες ελπίδες τους για νικηφόρα έκβαση της επιχείρησης στην **σύνεση και ιδιοφυΐα του Παλαμήδη**. Με την αποβίβαση των **Αχαιών** στα Τρωικά παράλια και από τις πρώτες εχθροπραξίες, ο εφευρετικός νους, η οργανωτική και στρατηγική μεγαλοφυΐα του **Παλαμήδη**, κυριάρχησαν, επισκιάζοντας τους άλλους ηγέτες. Φροντίζει για το στόλο, για τα οχυρωματικά του έργα, επιθεωρεί τις φρουρές.

Πρώτη του φροντίδα ήταν η κατασκευή ενός **ισχυρού αμυντικού τείχους**, που θα αναχαιτίζει τις επιθέσεις των Τρώων και θα εμπόδισε την πρόσβασή τους προς το μέρος που είχαν αγκυροβολήσει τα αχαϊκά πλοία.

Με τις διάφορες εφευρέσεις του, απανγάσματα της «**εντέχνου σοφίας**» του, πρόσφερε **παραμυθία, ψυχαγωγία** και **ειρηνική απασχόληση** στους πολεμιστές, όταν δεν βρίσκονταν στα πεδία των μαχών, απομακρύνοντας τα δυσάρεστα επακόλουθα των **επιδημιών** που ενέσκηπταν στο στρατόπεδο και της **απραξίας**: **Έριδες, κρούσματα απειθαρχίας, κρίσεις νοσταλγίας της πατρικής γης**.

Ο Παλαμήδης ήταν «ο από μηχανής θεός», η προσωποποίηση της ευρηματικότητας με μοναδική ικανότητα να δίνει την **ιδανικότερη λύση** και στην πιο δύσκολη κατάσταση, τόσο στο πεδίο της μάχης όσο και εκτός του πολέμου.

Κάθε φορά που οι **Αχαιοί** συναντούσαν κάποιο δύσκολο εμπόδιο που τους έφερνε σε αδιέξοδο και άλλοτε σε απόγνωση, προσέτρεχαν στον **Παλαμήδη**. Και αυτός απλούστευε και το πιο δύσκολο πρόβλημα με τον δικό του ιδιοφυή τρόπο που άλλος δεν μπορούσε. Είτε με την επινόηση μιας νέας εφευρέσεως, γέννημα της ιδιοφυΐας του, που είχε χαρακτηριστικό της την σφραγίδα της τελειότητας. Είτε με τις ιατρικές του γνώσεις αντιμετώπισε αποτελεσματικά μια θανατηφόρα επιδημία λοιμού που μάστιζε την γύρω περιοχή και απειλούσε με αφανισμό τον αχαιϊκό στρατό.

Με την επινόηση των φρυκτωριών εγκατέστησε ένα πρωτοποριακό για την εποχή του δίκτυο επικοινωνίας με τις **Μυκήνες** και αναδείχθηκε ο **πρόδρομος των τηλεπικοινωνιών**. άλλοτε πάλι αποθανάτιζε τις ηρωικές πράξεις που ζούσε σε έπη με συντροφιά τον μαθητή του **Κόριννο**, ή σκυμμένος στους άβακες, στοχαζόταν και σχεδίαζε γράμματα, αριθμούς, πεσσούς, για να κάνει καλύτερη την ζωή των ανθρώπων.

Παραμελούσε τελείως τον εαυτό του, και το μόνο που τον απασχολούσε, κυρίως στις παραμονές των μαχών, ήταν ο σχεδιασμός της, ώστε να έχει αίσια έκβαση και η σωτηρία των ανδρών. Ο **Αχιλλέας** επιζητούσε να τον έχει κοντά του στις μάχες και στις εκστρατείες κατά των νησιών και των παραθαλασσών πόλεων και χαιρόταν όταν πολεμούσαν ο ένας πλάι στον άλλον. Ανάμεσα στον **Παλαμήδη** και τον πιο γενναίο ήρωα του Τρωικού πολέμου είχε αναπτυχθεί μια στενή φιλική σχέση και συνεργασία. Λέγεται πως ο **Παλαμήδης** πολεμούσε με γενναιότητα και σύνεση, ενώ ο **Αχιλλέας** ήταν ασυγκράτητος και η υπερβολική ορμή του τον οδηγούσε σε **αταξία**. Γι' αυτό χαιρόταν όταν πολεμούσε μαζί του ο **Παλαμήδης**, διότι συγκρατούσε την ορμητικότητα του και του υποδείκνυε **πως πρέπει να πολεμά**.

Ο **Φιλόστρατος** και ο **A. Σταγειρίτης**, μας δίνουν μια περιγραφή του **Παλαμήδη**, όπως την αφηγήθηκε ο πρώτος νεκρός του Τρωικού πολέμου, **Πρωτεσύλαος**:

«Το ύψος του ήταν σχεδόν σαν του μεγάλου Αίαντα και η ομορφιά του εφάμιλλη με του Αχιλλέα, του Αντιλόχου, του Πρωτεσύλαου, – όπως λέει ο ίδιος- και του Τρωαδίτη Εύφορβου. Είχε γένια απαλά που σχημάτιζαν σιγά σιγά βοστρύχους, μαλλιά κοντά και τα φρύδια έδιναν ευγένεια στη μορφή του, ήταν ευθύγραμμα και έσμιγαν πάνω από τη συμμετρική και καλοσχηματισμένη μύτη του. Το βλέμμα του στις μάχες ήταν σταθερά **προστηλωμένο και φοβερό**, στην ανάπτυξη της μάχης **φιλικό και οι ματιές γεμάτες καλοσύνη λένε μάλιστα πως είχε τα μεγαλύτερα μάτια απ' όλους τους ανθρώπους**».

Λέει ακόμα ότι ο **Παλαμήδης** γυμνός ήταν κάτι ανάμεσα σε βαρύ και ελαφρύ αθλητή και το κεφάλι του ήταν πιο ωραίο από τους χρυσούς πλοκάμους του Ευφόρβου. Είχε ρυπαρή κόμη και αυτό οφειλόταν στο ότι κοιμόταν όπου τύχαινε, γιατί παραμελώντας τελείως τον εαυτό του, έστρεψε όλη την φροντίδα του σε πολέμους φάλαγγες και την σωτηρία του στρατού. Πολλές φορές μάλιστα σε περιόδους ανακωχής, κατασκήνωνε στην κορυφή της **Ίδης**, διότι **οι σοφοί από τις κορυφές μπορούν να μελετούν και να κατανοούν τα ουράνια φαινόμενα.**

Δεν είχε ακόλουθο ούτε κάποια δούλα ούτε Τέκμησσα ή Ίφη για να τον λούζει ή να του στρώνει το κρεβάτι, αλλά όλα τα έκανε μόνος του και χωρίς τα απαραίτητα σκεύη.

Όταν κάποτε του είπε ο Αχιλλέας «**Παλαμήδη, ο κόσμος θα σε θεωρήσει αγροίκο επειδή δεν έχεις κάποιον να σε υπηρετεί**», απάντησε:

«Κι αυτά Αχιλλέα τι είναι;» απλώνοντας του τα δυο του χέρια.

Και συνεχίζει ο **Α. Σταγειρίτης** στο **Ωγυγία** Βίβλος Γ' σελ.460: «**Ο Παλαμήδης** ήτο μακρόσωμος, λευκός, ξανθοκόμης και πιναροχαίτης (με ρυπαρή κόμη), επειδή δεν εφρόντιζε περί καλλωπισμού, αλλά περί πολέμου και φαλαγγών και σωτηρίας των στρατιωτών.

Έμοιαζε με θηριοδαμαστή που μπορεί να ηρεμεί και να ξεσηκώνει γενναίο λιοντάρι και όλα αυτά τα έκανε χωρίς να αφήνει τη θέση του, αλλά τοξεύοντας ταυτόχρονα και προφυλασσόμενος από τα βέλη, αποκρούοντας με την ασπίδα του και καταδιώκοντας τα στίφη των εχθρών».

Τι απέγινε όμως ο Παλαμήδης;

Ο **Αχιλλέυς** και ο **Αίας** τον τιμούσαν ως ίσο τους και είχαν συνδεθεί με στενή φιλία μαζί του. Προκάλεσε όμως **το μίσος του Οδυσσέα** όταν αποκάλυψε ότι η παραφροσύνη του ήταν τέχνασμα για να αποφύγει τον πόλεμο αλλά και τον φθόνο του, καθώς ο Οδυσσεύς ένιωθε μειωμένος μπροστά στη σοφία και την στρατηγική **ιδιοφυΐα του Παλαμήδη** στη διάρκεια του Τρωικού πολέμου.

Ας τα πάρουμε όμως τα γεγονότα από την αρχή.

Υπάρχουν αρκετές εκδοχές γιατί μίσησε τον **Παλαμήδη ο Οδυσσέας**. Είναι μια "σειρά" γεγονότων και οι ιστορίες που διηγούνται οι ποιητές είναι αρκετές. Το μίσος του Οδυσσέα για τον Παλαμήδη ήρθε σιγά-σιγά..Ας δούμε πως αυτές οι ιστορίες σκίασαν την ψυχή του Οδυσσέα και τον έφτασαν στο θόλωμα. Στην ζήλια για τον ήρωα **Παλαμήδη**.

Μία από αυτές είναι η παρακάτω.

Κάποτε στην Τροία δηλαδή έγινε έκλειψη Ήλιον και οι στρατιώτες έχασαν το κουράγιο τους, γιατί πίστεψαν πως αυτό το θεϊκό σημάδι προδιέγραφε το μέλλον τους. Ο **Παλαμήδης** τους μίλησε και εξήγησε το φαινόμενο, λέγοντας ότι, καθώς η **Σελήνη κινείται, συσκοτίζει τον Ήλιο και προκαλεί τη θόλωσή του**· τους είπε ακόμη ότι «**αν προμηνύει κάποιο κακό, αυτό σίγουρα θα το πάθουν οι Τρώες, διότι εκείνοι ξεκίνησαν την αδικία κι εμείς έχουμε έρθει ως αδικημένοι. Πρέπει λοιπόν να προσευχηθείτε στον ανατέλλοντα Ήλιο και να του θυσιάσετε λευκό πουλάρι απ' αυτά που περιφέρονται ελεύθερα**».

Οι Αχαιοί παραδέχτηκαν την ορθότητα των λόγων του, κάτι που πάντα γινόταν με τον Παλαμήδη. Τότε όμως παρουσιάστηκε ο **Οδυσσέας** και είπε :

«Για τις θυσίες και τις προσευχές και σε ποιον πρέπει να γίνουν θα μας πει ο Κάλχας, γιατί αυτά είναι θέματα της Μαντικής. Όσα πάλι συμβαίνουν στον ουρανό και αν υπάρχει απαξία και τάξη στα άστρα, τα γνωρίζει ο Δίας, διότι αυτός τα έχει επινοήσει και τοποθετήσει στη θέση τους. Όσο για σένα Παλαμήδη, θα φανείς λιγότερο μωρολόγος αν έχεις την προσοχή σου στραμμένη στη γη αντί να λες σοφιστείς για τα ουράνια φαινόμενα».

Ο Παλαμήδης πήρε το λόγο και είπε:

«Αν ήσουν σοφός Οδυσσέα, θα καταλάβαινες ότι κανείς δεν μπορεί να πει κάτι σοφό για τα ουράνια φαινόμενα, αν δεν γνωρίζει καλύτερα τα γήινα. Δεν αμφιβάλλω πως έχεις μείνει πίσω σ' αυτά, αφού λένε πως εσείς οι Ιθακήσιοι δεν έχετε ούτε εποχές, ούτε γη». Μετά από αυτά ο Οδυσσέας έφυγε εξοργισμένος και ο Παλαμήδης άρχισε να προετοιμάζεται για να αντιμετωπίσει το φθόνο του.

Κάποια φορά που συνεδρίαζαν οι Αχαιοί, έτυχε να πετούν γερανοί με τον συνηθισμένο τους τρόπο. Τότε ο Οδυσσέας κοίταξε τον Παλαμήδη και του είπε:

«Οι γερανοί κάνουν μάρτυρες τους Αχαιούς ότι αυτοί βρήκαν τα γράμματα και όχι εσύ».

Ο Παλαμήδης είπε :

«Δεν βρήκα τα γράμματα, εκείνα βρήκαν εμένα. Βρίσκονταν από παλιά μέσα στον οίκο των Μουσών και χρειάζονταν άνδρα σαν και εμένα, διότι οι Θεοί τέτοια πράγματα φανερώνουν με τη μεσολάβηση σοφών ανδρών. Οι γερανοί δεν προσπαθούν να σχηματίσουν γράμματα, αλλά με το πέταγμά τους επαινούν την τάξη.».....

Μια άλλη φορά από την Ίδη κατέβαιναν λύκοι και ορμούσαν στους νεαρούς που μετέφεραν τις αποσκευές και στα υποζύγια που ήταν γύρω στις σκηνές. Ο Οδυσσέας πρότεινε να πάρουν τόξα και ακόντια και να πάνε στην Ίδη για να κυνηγήσουν τους λύκους, όμως ο Παλαμήδης του είπε:

«Οδυσσέα, ο Απόλλων χρησιμοποιεί τους λύκους ως προάγγελους λοιμού. Τους σκοτώνει βέβαια με το τόξο, όπως εδώ τα μουλάρια και τους σκύλους, όμως προηγουμένως τους στέλνει σε όσους πρόκειται να αρρωστήσουν, επειδή είναι ευνοϊκός προς τους ανθρώπους και για να τους προφυλάξει. Ας προσευχηθούμε λοιπόν στον Λύκιο και Φύξιο Απόλλωνα να απομακρύνει αυτά τα θηρία με τα τόξα του και να στρέψει το λοιμό προς τις κατσίκες, όπως λένε. Εμείς, Έλληνες, ας φροντίσουμε τους εαυτούς μας, γιατί πρέπει όσοι προσπαθούν να φυλαχτούν από επιδημίες να τρέφονται ελαφρά και να γυμνάζονται έντονα. Ιατρική βέβαια δεν κατέχω, όμως με τη σοφία όλα γίνονται κατανοητά».

Με τα λόγια τούτα εμπόδισε την αγορά κρεάτων και τους είπε να μην χρησιμοποιούν τις στρατιωτικές τροφές. Φρόντισε οι στρατιώτες να τρέφονται με ξηρούς καρπούς και άγρια λαχανικά και όλοι τον υπάκουαν, διότι ό,πι έλεγε ο Παλαμήδης το θεωρούσαν θεόσταλτο και με ισχύ χρησιμού.

Πράγματι η επιδημία που προέβλεψε παρουσιάστηκε, πρώτα στις πόλεις του Ελλησπόντου καθώς λένε, και μετά ενέσκηψε και στο Τίλιο. **Από τους Έλληνες όμως δεν προσέβαλλε κανέναν, παρόλο που είχαν το στρατόπεδό τους σε μολυσμένη περιοχή.**

Για να βελτιώσει τον τρόπο ζωής και την άσκησή τους ακολούθησε την παρακάτω τακτική: Έριχνε στην θάλασσα εκατό πλοία και έβαζε τους στρατιώτες να επιβιβαστούν σε αυτά· αυτοί κωπηλατώντας συναγωνίζονταν ποιο καράβι θα περιπλεύσει ένα ακρωτήριο ή θα φτάσει σε κάποιο σκόπελο ή ποιοι από αυτούς που είχαν ξανοιχτεί στη θάλασσα θα φτάσουν πρώτοι σε λιμάνι ή ακτή. Κατάφερε μάλιστα να πείσει τον Αγαμέμνονα να θεσπίσει έπαθλα για τους ταχύτερους ναυτικούς.

Έτσι λοιπόν γυμνάζοντας διασκεδάζοντας και φρόντιζαν την υγεία τους. Τους εξηγούσε πως αφού η γη είχε μολυνθεί και βρίσκεται σ' αυτήν την κατάσταση, είναι καλύτερη η θάλασσα και ασφαλέστερος ο θαλασσινός αέρας.

Έτσι κέρδισε τον έπαινο όλων των Ελλήνων για τη σοφία του.

Σύμφωνα με τον Απολλόδωρο όταν ο στρατός των **Αχαιών** πεινούσε, έστειλαν τον **Οδυσσέα** στην Θράκη να βρει σιτάρι. Γύρισε όμως άπρακτος. Σαν τον ειρωνεύτηκε ο **Παλαμήδης**, ο Οδυσσέας του απήντησε ότι ούτε εκείνος θα τα κατάφερνε, όσο έξυπνος και αν ήταν. Τότε ο Παλαμήδης πήγε ο ίδιος στην **Θράκη** και γύρισε με μεγάλα φορτώματα σιτάρι.

Αυτό που ειπώθηκε από πολλούς ποιητές όπως ο **Απολλόδωρος** με τη Μυθολογία του και από την χαμένη τραγωδία του **Σοφοκλή**, **Οδυσσεύς μαινόμενος** τα αποσπάσματα ότι δηλαδή κατά την εκστρατεία των Ελλήνων στην **Τροία** ο Οδυσσέας στην Ιθάκη παρίστανε τον τρελό και προσπαθούσε να ζέψει σε άροτρο βόδι μαζί με άλογο, και ότι φόρεσε μια σκούφια σαν εκείνη του **Ηφαίστου** στο κεφάλι και άρχισε να ρίχνει στο αυλάκι αλάτι αντί για σπόρο, εξαιτίας ενός χρησμού του μάντη της Ιθάκης **Αλιθέρση**, που είχε προφητεύσει ότι, αν πήγαινε στον πόλεμο, θα γύριζε μόνον ύστερα από είκοσι χρόνια, ολομόναχος και αγνώριστος, **δεν είναι αληθές**. Διότι ο Οδυσσέας πήγε με μεγάλη προθυμία στην **Αυλίδα** και έγινε ονομαστός στους Έλληνες για τις ικανότητές του. Λέγεται πως όλα αυτά τα ο **Παλαμήδης** τα αποκάλυψε μέσω του **Τηλέμαχου** και ότι το **μίσος του Οδυσσέα** ξεκίνησε από αυτό το γεγονός.

Ποιες ήταν οι ιστορίες που ρίζωσαν στα πρώτα χρόνια του Τρωικού πολέμου το απύθμενο μίσος του Οδυσσέα για τον Παλαμήδη, δεν θα είμαστε ποτέ σίγουροι. Το σίγουρο είναι η ιστορία για το **πως κατέληξε ο Παλαμήδης να θανατωθεί ως προδότης**.

Χρησιμοποιώντας ο Οδυσσεύς τις προσφύλεις του μεθόδους της δολοπλοκίας και της διαβολής, κατόρθωσε να τον παρουσιάσει ένοχο εσχάτης προδοσίας, με αποτέλεσμα τον αιματικό και μαρτυρικό θάνατο του σοφού παλικαριού.

Ας την δούμε:

Κάποτε ο **Οδυσσέας** αιχμαλώτισε ένα δούλο που έφερνε χρυσάφι στο σύμμαχο των Τρώων, **Σαρπηδόνα**, τον αρχηγό των Λυκίων. Υποχρέωσε τότε το δούλο να γράψει στη γλώσσα του ένα γράμμα, στο οποίο ο **Πρίαμος** απευθυνόμενος στον **Παλαμήδη** έλεγε πως είχε στείλει όσα είχαν συμφωνήσει και πως τον ευχαριστούσε που είχε βοηθήσει τους **Τρώες**. Άφησε το δούλο να φύγει, αλλά έστειλε κάποιον που τον σκότωσε πριν προλάβει να απομακρυνθεί πολύ.

Έστειλε μήνυμα κατόπιν στον **Αγαμέμνονα** πως είχε δει σημαδιακό όνειρο που του υποδείκνυε να μετακινηθεί όλος ο στρατός από τις μόνιμες εγκαταστάσεις του σε άλλη θέση για στρατιωτικές ασκήσεις. Στο διάστημα που έλειπε ο στρατός, ο **Οδυσσέας** έβαλε κάποιον να θάψει το χρυσάφι που πήρε από το δούλο στη **σκηνή του Παλαμήδη**. Όταν βρέθηκε το πτώμα του δούλου και διαβάστηκε η επιστολή που ήταν γραμμένη στη γλώσσα του, κινήθηκαν, όπως ήταν φυσικό, υποψίες εναντίον του Παλαμήδη. Για να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα, διέταξε ο Αγαμέμνονας, με υπόδειξη φυσικά του Οδυσσέα, να γίνει έρευνα στη σκηνή του Παλαμήδη. **Το χρυσάφι που βρέθηκε θαμμένο εκεί αποτελούσε αδιάσειστη απόδειξη της ενοχής του ήρωα.** Συγκροτήθηκε αμέσως δικαστήριο που τον κήρυξε **ένοχο προδοσίας** και τον καταδίκασε σε θάνατο **δια λιθοβολισμού**, χωρίς να του επιτρέψουν το στοιχειώδες δικαίωμα να υπερασπισθεί την αιθωρότητα του.

Μόνο ο στρατός του **Αγαμέμνονα και του Οδυσσέα** παρατάχθηκε για τον λιθοβολισμό του Παλαμήδη. Οι άλλοι άνδρες αρνήθηκαν να πάρουν μέρος και παρακολούθουσαν με την ψυχή πλημμυρισμένη από οργή και θλίψη για την ανόσια πράξη.

Η άκρατη φιλαρχία του **Αγαμέμνονα** και ο φόβος απώλειας της εξουσίας, το σκοτάδι της ψυχής, η πανουργία και η προσφιλής συνήθεια του Οδυσσέα να εξ υφαίνει υποχθόνια τεχνάσματα για να εξοντώνει τους καλύτερους του, με συνεργό το φθονερό **Διομήδη**, σε μια ανίερη συμμαχία, είχαν υπερισχύσει μπροστά στην **αρετή, την πνευματική υπεροχή και την καθαρότητα της σοφίας του Παλαμήδη**.

Έτσι αναπολόγητος ο αιθώρος σοφός ήρωας, μετά από τις τόσες υπηρεσίες που πρόσφερε σε ηγεμόνες και στρατό, οδηγήθηκε στον τόπο του θανάτου, σπιλωμένος από την επαχθή κηλίδα του προδότη.

Λέγεται ότι τα τελευταία του λόγια, απευθυνόμενος στον **Οδυσσέα**, ήταν:

«Σε λυπάμαι αλήθεια, γιατί εσύ χάθηκες πριν από εμένα» (ελεώ σε, αλήθεια, συ γαρ εμού προαπόλωλας).

Ο **Ξενοφών** μαρτυρεί ότι ο Παλαμήδης τιμήθηκε, μαζί με άλλους ήρωες, από τους **Θεούς** και στην Απολογία Σωκράτους ρητά λέγει ότι του είναι παρήγορη η συνάντηση με τον Παλαμήδη τον οποίον εξ υμνούν περισσότερο από τον Οδυσσέα που τον θανάτωσαν άδικα. Ο σοφώτατος των Ελλήνων, Σωκράτης, στην Απολογία του αναφέρει:

"Εγώ πάντως πολλές φορές θα ήθελα να πεθάνω αν όλα αυτά αληθεύουν, γιατί σ' εμένα τουλάχιστον, φαίνεται θαυμαστή η παραμονή σε μέρος που θα μπορούσα να συναντήσω τον Παλαμήδη, τον Αίαντα τον Τελαμώνιο και όσους άλλους από τους παλιούς πέθαναν από άδικη κρίση, και να συγκρίνω τα παθήματά μου με τα δικά τους. Νομίζω πως κάθε άλλο παρά δυσάρεστα θα μου ήταν όλα αυτά".

Ο **Φιλόστρατος** στο βιβλίο Δ' αναφέρει ότι ο **Απολλώνιος** κατά την παραμονή του στο Ίλιο καλεί την ψυχή του **Αχιλλέα** για να του απευθύνει ορισμένες ερωτήσεις. Η Πέμπτη ερώτηση του Απολλώνιου προς τον Αχιλλέα ήταν :

«Τί συνέβη και ο Όμηρος αγνοεί τον Παλαμήδη ή μήπως τον γνώριζε και τον κράτησε έξω από την ιστορία σας;»

Η απάντηση του ήρωα Αχιλλέα ήταν :

«Αν ο Παλαμήδης δεν ήρθε στην Τροία, τότε ούτε η Τροία υπήρξε ποτέ. Επειδή όμως ο σοφώτατος και πολεμικότατος αυτός άνδρας πέθανε εξαιτίας του Οδυσσέα, ο Όμηρος δεν τον αναφέρει για να μην αναφέρει τις ντροπές του Οδυσσέα.»

Αφού τον θρήνησε ο Αχιλλέας ως τον σπουδαιότερο και ομορφότερο, τον νεώτερο και συνάμα τον πιο αξιοπόλεμο άνδρα, αυτόν που ξεπερνούσε όλους σε σωφροσύνη και συχνά συναντιόταν με τις Μούσες, είπε στον Απολλώνιο :

«Εσύ, Απολλώνιε, επειδή οι σοφοί υποστηρίζουν ο ένας τον ἄλλο, φρόντισε τον τάφο του και αναστήλωσε το ἀγαλμα του Παλαμήδη που είναι παραπεταμένο. Βρίσκεται στην Αιολίδα, στη Μήθυμνα της Λέσβου (το σημερινό Μόλυβο).»

Στό Κεφ. XIII ο Απολλώνιος φεύγοντας με καράβι από το Ίλιο αποβιβάζεται στη Μήθυμνα της Λέσβου. Αναφέρει ο Απολλώνιος :

«Ο Αχιλλέας λέει είπε ότι κάπου εκεί κοντά κείτεται ο Παλαμήδης και υπάρχει ἀγαλμα του με ύψος ενός πήχη που παριστάνει ωστόσο κάποιον μεγαλύτερο στην ηλικία από τον Παλαμήδη. Ἐλληνες, ας φροντίσουμε ἐναν ενάρετο ἄνδρα που του οφείλουμε κάθε σοφία. Θα αποδειχθούμε καλύτεροι από τους Αχαιούς, τιμώντας για την αρετή του αυτὸν που εκείνοι τελείως ἀδικα σκότωσαν.»

Ο Απολλώνιος βρήκε τον τάφο και το ἀγαλμα θαμμένο κοντά στον τάφο. Στη βάση του αγάλματος υπήρχε η επιγραφή «ΣΤΟΝ ΘΕΪΚΟ ΠΑΛΑΜΗΔΗ».

Ο Απολλώνιος έστησε το ἀγαλμα όρθιο και ίδρυσε εκεί ιερό κάνοντας την εξής ευχή :

«Παλαμήδη, μακάρι να ξεχάσεις την οργή που είχες κάποτε προς τους Αχαιούς και κάνε να πληθύνουν και να γίνουν σοφοί. Καν' το Παλαμήδη, δημιουργέ της ευφράδειας, των Μουσών και του ίδιου μου του εαυτού».

Υποσημείωση: Πληροφορίες και αποσπάσματα για το άρθρο συλλέχθησαν από αναφορές για τον Παλαμήδη των: Ιωάννης Κ. Μπίμπης, «Αργολικά Παλαμήδης», Προοδευτικός Σύλλογος Ναυπλίου «Ο Παλαμήδης / ΑΡΓΟΛΙΚΗ ΑΡΧΕΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ / <http://taletos3.blogspot.gr/> βικιπαίδεια / Γοργίας, Υπέρ Παλαμήδους Απολογία/Βιργίλιος, Αινειάδα/Οβίδιος, Μεταμορφώσεις/ Απολλόδωρος , Επιτομή/ Ιωάννης Κακριδής, Ελληνική μυθολογία/Φιλόστρατος «Τα ες τον Τυανέα Απολλώνιο»